

VERGROENING BELASTINGEN

DISCUSSIESTUK VOOR 23 FEBRUARI 2016

Om het Parijse klimaatakkoord te laten slagen moet veel meer ingezet worden op energietransitie: terugdringen gebruik van fossiele brandstoffen en waar dat niet kan, sterke beperking van CO₂-uitstoot. Ook de uitstoot van andere broeikasgassen, zoals methaan uit mest, moet drastisch beperkt worden. Ook in andere opzichten (andere vormen van vervuiling, verbruik zeldzame grondstoffen, enz) moet duurzaamheid sterk bevorderd worden, waarbij de lasten en lusten eerlijk verdeeld moeten worden.

Belastingen (nationale, locale, maar ook het ETS) kunnen de ontwikkeling van duurzaamheid in belangrijke mate stimuleren. Dat doen ze nu in onvoldoende mate. Sommige belastingen remmen de ontwikkeling zelfs af. Daarom is vergroening van de belastingen nodig. Hoe moet die vorm gegeven worden? Deze vraag is een paar keer besproken binnen de themagroep Energie, resulterend in enige voorlopige teksten in voor de energieparagraaf van het programma voor de verkiezingen van de Tweede Kamer in 2017 (zie bijlage A). Ook de themagroep Economie is hiermee bezig. De vraag zal besproken worden in een gemeenschappelijk bijeenkomst op 23 februari. Hieronder een mogelijke discussietekst voor deze avond.

Alvorens de vormgeving van de vergroening te bespreken lijkt het goed eerst te bespreken welke aspecten van duurzaamheid er mogelijk positief door beïnvloed kunnen worden en in welk opzicht de huidige belastingen niet voldoen. Daarna volgen enige voorstellen voor vergroening van de belastingen.

1 Duurzaamheidsdoelen relevant voor vergroening belastingen

- 1.1 Vermindering uitstoot CO₂
- 1.2 Vermindering uitstoot andere broeikasgassen, zoals methaan uit mest
- 1.3 Energiebesparing
- 1.4 Ontwikkeling duurzame brandstoffen, inclusief stimulering opslag
- 1.5 Vermindering verbruik grondstoffen
- 1.6 Hergebruik grondstoffen
- 1.7 Decentrale energie
- 1.8 Vermindering van de sterk klimaatbeïnvloedende productie en consumptie, zoals vleesconsumptie

2 Onduurzame aspecten huidige belastingen

- 2.1 Belastingtarieven algemeen:
 - te hoog voor arbeid, te laag voor energie en grondstoffen
- 2.2 ETS (Emission Trading System; stand van zaken beschreven in hfdst 6 van <http://www.energieakkoordser.nl/~media/files/energieakkoord/publiciteit/voortgangsrapportage-2015.ashx>):
 - te veel gratis rechten voor uitstoot CO₂
 - niet van toepassing op alle relevante sectoren (betreft slechts ongeveer helft CO₂ uitstoot in EU)
 - te lage CO₂-prijs
- 2.3 Nationale energiebelasting (zie bijlage B):
 - Sterk degressief

- Even hoog voor duurzame als niet-duurzame elektriciteit
- Relatief laag voor aardgas en hoog voor elektriciteit
- 2.4 Salderingsregeling en postcoderoosregeling:
 - Gunstiger voor huiseigenaren met eigen dak dan voor huiseigenaren zonder eigen dak en voor huurders
 - Remt ontwikkeling decentrale energieopslag.
- 2.5 Transportbelastingen:
 - Geen belasting op vliegtuigbrandstof
 - Belasting op elektriciteit bij oplaadpalen nu veel hoger dan accijns voor benzine of diesel
 - Vergroening in de autobelastingen is vooral uitgemond in belastingvoordelen, in plaats van deze vorm te geven via budgetneutrale tariefdifferentiaties
 - Geen kilometerheffing voor vrachtvervoer, zoals in buurlanden

3 Mogelijkheden voor vergroening belastingen

- 3.1 Belastingtarieven algemeen:
 - Verschuiving van belasting op arbeid naar belasting op onduurzame energie en grondstoffen
- 3.2 ETS:
 - Verdeling van CO₂ emissierechten door middel van opbod, zoals in de ETS voorstellen,
 - Geen onderhandse verdeling van rechten voor uitstoot CO₂, waarbij bedrijven gecompenseerd kunnen worden met extra lage belasting op arbeid als internationale concurrentie de werkgelegenheid bedreigt
 - Maatregelen om CO₂-prijs te doen stijgen. Medio 2016 komt de Europese Commissie wellicht met voorstellen om het ETS te herzien. Waarschijnlijk zal het nog heel wat jaren duren voordat beslissingen genomen zijn en die significant effect krijgen.
 - Mogelijkheid voor individuele burgers en burgerorganisaties om de emissierechten voor CO₂ op te kopen en verhandelen
 - Binnen een kabinetsperiode afschaffen van alle subsidies op de fossiele brandstoffen en nucleaire energie.
- 3.3 Nederlandse energiebelasting (*Zie ook bijlage A1, D0.4 en bijlage A2; vergelijk Manifest "Een toekomstbestendig belastingstelsel" van De Groene Zaak, Natuur & Milieu, Greenpeace en Duurzame Energiekoepel, april 2015, blz 7 en 8*):
 - Een progressieve energiebelasting naar schaal van energieconsumptie die gedurende een kabinetsperiode stapsgewijs wordt ingevoerd, waarbij bedrijven gecompenseerd kunnen worden met extra lage belasting op arbeid als internationale concurrentie de werkgelegenheid bedreigt.
 - Tarieven gebaseerd op uitstoot CO₂, zodat duurzame elektriciteit niet belast wordt, met kolen opgewekte elektriciteit extra zwaar belast wordt en met aardgas opgewekte elektriciteit even zwaar belast wordt als direct gebruik van aardgas.
- 3.4 Salderingsregeling en postcoderoosregeling (*Zie ook bijlage A1, D2.2*):
 - Salderingsregeling blijft tot 2020 bestaan

- Postcoderegeling wordt zo snel mogelijk even gunstig en toegankelijk gemaakt als huidige salderingsregeling
 - Na 2020 beide regelingen vervangen door één regeling met zodanige tarieven dat decentraal geproduceerde duurzame energie aantrekkelijk blijft en decentrale opslag van energie op ogenblikken van een overschot aan elektriciteit (veel wind en veel zon) aantrekkelijk wordt.
- 3.5 Transportbelastingen (*Vergelijk Manifest “Een toekomstbestendig belastingstelsel” van De Groene Zaak, Natuur & Milieu, Greenpeace en Duurzame Energiekoepel, april 2015, blz 10*):
- Accijnzen afstemmen op uitstoot CO₂, en andere luchtvervuilende stoffen (fijnstof, stikstof oxides enz.), zodat elektrisch rijden gestimuleerd wordt, vliegverkeer ontmoedigd wordt en de ontwikkeling van duurzame brandstoffen gestimuleerd wordt.
 - Binnen het kabinetperiode afbouwen van onbelaste reiskostenvergoeding en verhogen van bijtelling tot een kostendekkend niveau en aanwenden van de opbrengsten voor een fijnmazigere infrastructuur van het openbaar vervoer.
 - Kilometerheffing
 - Invoeren van accijnzen op de internationale bunkers voor scheepvaart en luchtvaart in het Europese verband waarbij Nederland als trekker fungeert en tevens verlaging van landingsrechten en havengeld.
- 3.6 Belasting op nieuw gedolven grondstoffen:
- XXX
- 3.7 Belasting op grondstoffen in afval:
- XXX
 - Onderbrengen van methaan en andere klimaatsemissies onder ETS, waardoor emissies van mest worden teruggedrongen
- 3.8 Belasting op lozen restwarmte (*Zie ook bijlage A1, D2.7; vergelijk Manifest “Een toekomstbestendig belastingstelsel” van De Groene Zaak, Natuur & Milieu, Greenpeace en Duurzame Energiekoepel, april 2015, blz 9*):
- Het lozen van restwarmte in oppervlaktewater en in de lucht wordt belast met zodanige tarieven dat levering aan warmtenetten aantrekkelijk wordt (regionale belasting door provincies?).
- 3.9 WOZ belastingtarieven lager bij hoger energie-label (*Zie ook bijlage A1, D1.1*).

4 Strategie

Belastingmaatregelen op EU-schaal zijn het meest effectief om verduurzaming vooruit te helpen, al was het maar omdat Nederland en andere landen ‘concurrentie vanuit andere lidstaten’ dan niet meer als excuus kunnen gebruiken om niets te doen. Het succes van “Parijs” zal mogelijk helpen dit onderwerp stevig op de Europese agenda te krijgen. Het blijft belangrijk initiatieven te nemen en goede EU-voorstellen te steunen. Maar snelle vooruitgang mag de komende jaren niet verwacht worden, gezien de stroefheid in de huidige Europese samenwerking en de reactionaire hang naar nationalisme in veel lidstaten. Heeft het zin om hard te gaan werken aan verbetering van het ETS of is dat trekken aan een dood paard? Zijn er alternatieven op Europese schaal?

Het lijkt in ieder geval goed om, zolang maatregelen op EU-schaal nog weinig effect sorteren, te pleiten voor hervorming van de belastingen op nationale schaal, waarbij de

betreffende tarieven steeds afgestemd kunnen worden op de invloed van EU-maatregelen. Niet alleen Groen Links, maar ook D66 en CDA zijn daar wellicht voor de porren. Ook een aantal VVD'rs schijnt daarvoor te voelen. Overleg in DOPP-verband is nuttig, ook al zal iedere partij zichzelf willen profileren in de aanloop van de verkiezingen.

Het grootste struikelblok blijft het negatieve effect van verzwaring van belasting op onduurzaam gedrag op de internationale concurrentie van de betreffende bedrijven, inclusief het negatieve effect op de werkgelegenheid in Nederland. Durven we als PvdA pleiten voor maatregelen die er toe leiden dan vervuilende bedrijven de Nederlandse of, zelfs, Europese grens over gaan? Of hoeven we helemaal niet bang te zijn voor het vertrek van bedrijven, omdat veel onderzoeken aantonen dat er geen of amper effecten zijn?

Tenslotte: Wat is de rol van PvdA Duurzaam? Wellicht eerst een helder verhaal schrijven om daarmee de schrijvers van het concept-verkiezingsprogramma te stimuleren een goede tekst te formuleren over vergroening van het belastingstelsel. Later kunnen we ons verhaal gebruiken als basis om amendementen in te dienen op het concept van die schrijvers, voor zover ze onze punten onvoldoende hebben verwoord.

BIJLAGE A GEDEELTEN UIT DOCUMENTEN THEMAGROEP ENERGIE

A1 uit: “Achtergrondstuk voor energieparagraaf van verkiezingsprogramma”*D0.4 Politieke instrumenten*

Speciale aandacht verdient de vergroening van het belastingstelsel. Verduurzaming lukt alleen als de prijs voor het gebruik van fossiele brandstoffen omhoog gaat, vooral waar die in zeer grote hoeveelheden gebruikt worden, zoals bij de fabricage van aluminium en transport door de lucht. Dat zal vooral bereikt moeten worden door belasting op het gebruik van die stoffen. Er zijn thans vele vormen van energiebelasting en veel verschillende tarieven, die het gebruik van energie vaak in een verkeerde richting stimuleren. Als algemene richtlijn moet gestreefd worden naar gelijk speelveld, waarbij de hoeveelheid uitgestoten CO₂ als maat gebruikt moet worden en grootverbruikers niet lager belast worden dan klein verbruikers. Om bepaalde ontwikkelingen te stimuleren kan tijdelijk van die richtlijn worden afgeweken. De wijzigingen van tarieven en vormen moeten geleidelijk verlopen, zodat investeerders weten waar ze aan toe zijn.

Het EU Emissions Trading System (ETS) is opgezet om dat juist wel mogelijk te maken, maar tot nu toe functioneert het systeem nauwelijks. Het is belangrijk dat dit systeem in Europees verband weer op de rails gebracht wordt en de prijs van CO₂ uitstoot flink omhoog gaat, waardoor bijvoorbeeld steenkolencentrales duurder worden dan gasgestookte centrales. Dan kunnen subsidies op duurzame stroom worden verminderd of afgeschaft

D1.1 Energiebesparing in de gebouwde omgeving

Door de OZB te koppelen aan het energielabel kunnen we woningeigenaren stimuleren om te isoleren. Een wetswijziging moet gemeenten daartoe in staat stellen.

D1.3 Energiebesparing in transport

Voor het personenvervoer bepleit de PvdA een combinatie van belasting op gebruik en belasting op bezit van auto's. Daarbij maken we zo mogelijk onderscheid naar het aantal mensen dat in een auto zit, om samenrijden te stimuleren. Omdat files veel onnodig brandstofgebruik veroorzaken verhogen we de belasting in de ochtend- en avondspits.

D1.4 Energiebesparing en Voedsel

Rundvlees plaatsen we in het hoge BTW-tarief.

D2.2 Decentrale energieopwekking

Decentrale opwekking vindt vooral plaats met zonnepanelen op particuliere daken. Huiseigenaren kunnen tot 2020 hun stroomproductie 'saldere' n'. Dat maakt ze heel rendabel. Collectieve projecten kunnen gebruik maken van de postcoderoosregeling. Deze is thans niet ruim genoeg om de investering binnen een acceptabele termijn terug te verdienen en moet snel verruimd worden. Beide subsidieregimes moeten na 2020 geleidelijk gelijk getrokken worden.

D2.7 Warmte en koude

We willen bedrijven stimuleren hun restwarmte te leveren aan warmtenetten als die er zijn, bijvoorbeeld door belasting (of verbod) op het lozen van warmte naar de omgeving.

A2 uit: “Groningen helpt Nederland van het gas af” (t.b.v. Ledenraad 14 nov.'15)

Stelling 5 De belasting op CO₂ uitstoot wordt in stappen verhoogd:

- Zoveel mogelijk in EU-verband, bijvoorbeeld door verbetering van het Emissions Trading System, maar daar wordt niet op gewacht.
- Zodanige aanpassing van de huidige energiebelastingtarieven dat de belasting gelijk is bij gelijke CO₂ uitstoot of het nu om gas, elektriciteit of een andere energievorm gaat.

- Tarieven voor kleinverbruikers blijven gemiddeld gelijk, die voor grootverbruikers worden gelijk aan die voor kleinverbruikers of hoger. Energie-intensieve bedrijven met een groot export aandeel worden gecompenseerd via vermindering van de belasting op arbeid.

BIJLAGE B BELANGRIJKSTE ENERGIEBELASTINGTARIEVEN 2016

De belastingtarieven per kWh of m³ zijn ontleend aan de site van NUON.

De berekening van de tarieven per geproduceerde GJ en per ton uitgestoten CO₂, zijn gebaseerd op de volgende relaties (deels geschat):

- 1 kWh = 0,0036 GJ
- Energie verbranding aardgas = 0,032 GJ/m³ ofwel 38 GJ/ton
- Energie verbranding kolen = 30 GJ/ton
- Efficiency omzetting energie in elektriciteit = 40%
- Uitstoot CO₂ bij verbranding aardgas = 2,20 ton/ton
- Uitstoot CO₂ bij verbranding kolen = 3,67 ton/ton

De tabellen laten zien:

- Bedrijven die heel veel elektriciteit verbruiken, betalen geen of heel weinig energiebelasting.
- Voor overige bedrijven en particulieren zijn de tarieven voor elektriciteit beduidend hoger zijn per ton CO₂-uitstoot dan die voor gas, tenzij de elektriciteit met kolen is opgewekt.
- De tarieven zijn voor kleine bedrijven en particulieren veel hoger dan de veel gehoorde wensprijs van €40/ton CO₂-uitstoot; voor bedrijven die veel energie verbruiken, veel lager.

Tarieven energiebelasting op elektriciteit (exclusief btw, per 1-1-2016, voorlopig)	€/kWh	€/GJ	€/ton CO ₂ (gas- centrale)	€/ton CO ₂ (kolen- centrale)
Zone 1: 1 - 10.000 kWh	0,10070	28	195	92
Zone 2: 10.001 - 50.000 kWh	0,04996	14	97	45
Zone 3: 50.001 - 10.000.000 kWh	0,01331	3,7	26	12
Zone 4: > 10.000.001 kWh zakelijk gebruik	0,00053	0,15	1,0	0,48
Heffingskorting per elektriciteitsaansluiting met een verblijfsfunctie	310,81			
Elektriciteit voor elektriciteitsopwekking, chemische reductie en elektrolytische en metallurgische procedés en NAVO				vrijgesteld

Tarieven energiebelasting op gas (exclusief btw, per 1-1-2016, voorlopig)	€/m ³	€/GJ	€/ton CO ₂
Zone 1: 0 - 170.000 m ³ tuinbouwbedrijven	0,04042	1,26	22
Zone 1: 0 - 170.000 m ³ overige bedrijven	0,25168	7,9	137
Zone 2: 170.001 - 1.000.000 m ³ tuinbouwbedrijven	0,02339	0,73	13
Zone 2: 170.001 - 1.000.000 m ³ overige bedrijven	0,06954	2,2	38
Zone 3: 1.000.001 - 10.000.000 m ³	0,02537	0,79	14
Zone 4: > 10.000.001 m ³	0,01212	0,38	6,6